

Simon Raport

Doctoraat aan KU Leuven voor docente Hongaars

Interview met Hedwig Gerits

Mevrouw Gerits, of beter gezegd doctor Gerits, gefeliciteerd met uw recente promotie. U hebt onderzoek verricht naar methoden om Hongaarse grammatica te onderwijzen aan beginnende volwassen leeders. Een onderzoeksgebied dat, zacht uitgedrukt, best onontgonnen terrein was in Vlaanderen. Dit natuurlijk omdat u tot op heden de enige gecertificeerde docente Hongaars bent in Vlaanderen. Hoe is die interesse voor Hongarije en zijn taal bij u begonnen?

Dat is een lang verhaal. Toen ik achttien jaar was ben ik met een uitwisselingsorganisatie, AFS, een jaartje naar Hongarije gegaan. Dat was louter toevallig. Ik wilde eigenlijk naar Rusland gaan, maar we spreken hier over andere tijden. Het was 1996–1997, een tijdperk voor internet, mobiele telefoon, enz. Dus Rusland, dat zagen mijn ouders niet zo goed zitten, omdat mijn vader een beetje het principe had: “Je mag voor een jaartje naar het buitenland, maar ik moet binnen de vierentwintig uur bij jou kunnen zijn als er iets gebeurt.” Toen keek ik op de kaart van Europa om te kijken wat er in de buurt van Rusland ligt, en toen kwam Hongarije dus in aanmerking. (lacht) Jammer genoeg is dat vandaag nog altijd een beetje van toepassing, de invloed van Rusland in Hongarije is nog altijd wat sterker dan we zouden denken.

Maar ik heb daar dus een jaar bij een Hongaarse gastfamilie gewoond in Kaposvár. Eigenlijk in een dorpje op vijf kilometer van Kaposvár. En daar heb ik de tijd van mijn leven beleefd. Met mijn gastfamilie heb ik nog steeds contact. Zij spraken toen ook alleen Hongaars. Dat was een echt taalbad, zoals men dat noemt. Zo is de liefde eigenlijk ontstaan, de liefde voor Hongarije en voor de taal. Na een jaar kon ik min of meer wel mijn plan trekken.

Ik ben dan teruggekomen naar België en toen bleek dat je in Vlaanderen nergens Hongaars kon studeren. Kon en kunt. Dus dan ben ik Oost-Europese Talen en Culturen gaan studeren in Leuven, en binnen dat kader heb ik toch mijn licentiaatsthesis over de Hongaarse minderheid in Slowakije kunnen schrijven. Mijn masterthesis dus. Ik heb altijd geprobeerd om Hongarije ergens erin te passen op een of andere manier.

Dan ben ik nadien nog een jaar in Warschau gaan studeren en ook nog eens een jaar in Boedapest, waar ik dan op het einde ook het officiële staats-examen Hongaars als vreemde taal heb afgelegd. Ik wilde toch een of ander bewijs dat ik die taal spreek, maar niet met de bedoeling om daar concreet iets mee te doen. Daarna heb ik eigenlijk verschillende jaren niets met het Hongaars gedaan, tot ik toevallig in 2011 in het onderwijs ben gerold.

Dus voor het aanvankelijke aanleren van de Hongaarse taal bent u als een wit blad gestart en hebt u zich gewoon gesmeten in de gesprekken met uw gastfamilie?

Ja, het is van daaruit dat mijn doctoraatsonderzoek gegroeid is. In het begin, de eerste twee maanden, ging dat supersnel. Alles was nieuw, dus je pikt heel veel op. Ik kwam natuurlijk ook uit het Vlaams onderwijs, waar we gewend zijn om talen te leren, dus dat heeft wel geholpen. Maar na een maand of twee begon ik me toch wel de vraag te stellen waarom bepaalde dingen zus of zo gezegd werden. Het verschil bijvoorbeeld tussen de bepaalde en de onbepaalde vervoeging, dat kon ik niet achterhalen door gewoon te luisteren. Ik heb dan toch een grammaticaboek gekocht en ben echt beginnen studeren. De basis heb ik gelegd door gewoon te luisteren en zaken op te pikken, zoals je eigenlijk een moedertaal leert, maar op een bepaald moment was dat niet meer voldoende.

U hebt dan veel zelfdiscipline aan de dag gelegd en bent de grammatica op eigen kracht beginnen studeren uit een boek?

Het was natuurlijk ook wel zo dat ik niets anders te doen had. (*lacht*) Ik was daar voor een jaar, ik ging er wel naar school, maar je wilt toch wel met iets meer naar huis gaan. En de taal beheersen werd dan een hoofddoel.

U bent nu al enige jaren docente Hongaars aan het Centrum voor Levende Talen te Leuven en CVO Pro te Aalst. U bent in 2011, zoals u het zelf zegt,

in het onderwijs gerold. Wat deed u daarvoor en hoe heeft men u benaderd om uw kennis van het Hongaars toe te passen in het onderwijs?

Mijn leven is één aaneenschakeling van toevalligheden. Ik kom uit een familie van onderwijzers, leraren, leerkrachten en docenten, dus wat ik zeker wist toen ik aan mijn professionele carrière begon was dat ik niet in het onderwijs wilde gaan. (*lacht*) Nu ben ik de vijfde generatie in het onderwijs, dus het moet toch wel in mijn genen zitten.

Maar goed, in 2005 ben ik begonnen bij *Telenet*, een telecommunicatie-firma, waar ik jaren op de klantendienst gewerkt heb. Eerst gewoon telefonische bijstand, nadien kwam ik op de afdeling terecht voor VIP-klanten en deden we ook ombudsdienstdossiers, test-aankoop, economische inspectie, enz. Dus daar heb ik gewerkt. De liefde en interesse voor Oost-Europa is echter altijd wel gebleven. Op een bepaald moment, in 2011, kreeg ik te horen dat er een centrum voor Russische studies opende in Leuven en had ik een dag verlof genomen om daarnaartoe te gaan. Ik kwam daar een aantal jaargenoten van slavistiek tegen en eentje vertelde dat ze aan het CLT een lesgever Hongaars zochten. Het bleek toch een moeilijke zoektocht te zijn, en toevallig was de directrice [van het CLT – red.] daar ook aanwezig, dus ze vroeg me of ik die wilde ontmoeten. Ik heb dan kort met Maryse Boufflette, ze is nog steeds deel van de directie, gesproken, maar ik zei meteen dat ik niet de ambitie had om in het onderwijs te gaan. Ze vroeg mij daarop hoe het komt dat het zo moeilijk is om iemand te vinden [die Hongaars kan onderwijzen – red.]. Natuurlijk omdat je het nergens meer kan studeren, dus dan wordt het moeilijk om iemand te vinden. “Kom dan toch maar eens op gesprek”, zei ze. En zo gezegd, zo gedaan. Voordat ik het wist stond ik voor de klas. Dat was in september 2011. Dus ja, toeval en toevalligheden.

Was u dan de eerste docent aan het CLT in Leuven om Hongaars te onderwijzen?

Wel, ze hadden een bevraging onder cursisten gedaan omdat ze nieuwe talen wilden organiseren. En wat bleek daaruit? Toch wel dat Hongaars met stip op de eerste plaats stond. Wat wel bijzonder is, dus toen kwam er een zoektocht naar een lesgever. Ik was de eerste die ze eigenlijk hebben aangesproken. Er was nog geen vacature uitgeschreven, en die is ook nadien niet uitgeschreven, met het feit dat ik gezegd had dat ik het wilde doen.

Er was dus reeds veel interesse van CLT-cursisten. Wat zijn de vaakst voorkomende redenen voor Nederlandstalige volwassenen om een cursus Hongaars te volgen?

Inderdaad, heel veel interesse. Ik zal mijn eerste les nooit vergeten. Vierendertig cursisten zaten daar. Het lokaal was te klein. (*lacht*) Dat was toch een klein beetje sterven. Er waren mensen bij die al jaren wachtten op een cursus. Maar goed, wat is de belangrijkste motivatie om de cursus te volgen? Er zijn er eigenlijk drie. Per groep varieert dat ook. Het hebben van een Hongaarse partner is een belangrijke reden, vooral dan om te kunnen spreken met de schoonfamilie. Niet noodzakelijk met de partner, vooral met oudere schoonfamilie. De tweede reden is het hebben van een verblijf in Hongarije. Een buitenverblijf, met de bedoeling om daar op vakantie te gaan, of wanneer men met pensioen is om daar effectief te gaan wonen. En de derde reden is het (deels) van Hongaarse origine zijn. Ik heb regelmatig cursisten die van de tweede of derde generatie zijn, die thuis nooit Hongaars gesproken hebben en het toch wel graag willen leren.

En misschien als laatste heb je ook nog een kleine minderheid, ze zijn niet met velen maar wel altijd heel gemotiveerd, en dat zijn de talenverzamelaars. Diegenen die gehoord hebben dat het moeilijk is en daarom heel graag het zouden willen kunnen. In elke klas zit er zo wel eentje.

Wat zijn aanvankelijk de grootste struikelblokken voor beginnende studenten?

Het grootste struikelblok bij het leren van Hongaars is de grammatica. Ik wil wel even zeggen: geen enkele taal is in alles moeilijk. Dat geldt dus ook voor het Hongaars. Er zijn een aantal zaken die echt niet zo moeilijk zijn, ook al heeft het een imago van zo'n verschrikkelijke taal te zijn. Wat bijvoorbeeld voor Nederlandstaligen niet zo moeilijk is, ik zal daarmee beginnen, is de schrijfwijze. De spelling is heel consequent. Een tweede zaak is de uitspraak: eens je die onder de knie hebt, is het ook altijd hetzelfde. Zeker voor Nederlandstaligen. We hebben heel veel klanken in het Nederlands, en de Hongaarse klanken liggen daar dicht tegenaan. De Hongaarse -s-, -ty- en -gy- bijvoorbeeld, dat kunnen Nederlandstaligen allemaal uitspreken. En ten derde, het spreektempo van de Hongaren ligt redelijk laag. Dat lijkt misschien niet zo als je de taal aan het leren bent, maar in vergelijking met pakweg Italiaans, Grieks of Spaans is er echt wel een verschil. Dus dat zijn zaken die niet zo moeilijk zijn.

Wat in het midden ligt tussen moeilijk en niet zo moeilijk, dat is de woordenschat. Maar ja, dat moet je in elke taal studeren. Dat is gewoon zo. De grammatica, echter, is echt helemaal niet makkelijk. Vooral dan het concept. In het Hongaars plakt men alles achteraan erbij, en dat vraagt tijd voor cursisten om daaraan gewoon te worden.

Waar hebt u het meest aan gesleuteld in uw lesmethoden de voorbije jaren?

(denkt even) Tja, ik weet natuurlijk niet wat de ideale methode is. Ik heb er zes jaar naar gezocht en ze niet gevonden. Het enige wat ik kan zeggen is het volgende: ik denk dat je heel veel moet afwisselen. In een les van drieënhalf uur is het heel belangrijk om mensen bij de les te houden. Afwisseling in werkvormen vind ik ontzettend belangrijk, maar wat ik daarnaast ook heel belangrijk vind, dat zijn luisteroefeningen. Want wij leren onze moedertaal door te luisteren, dus waarom veranderen we dat als we een andere taal leren? Dan gaan we plots op een andere manier beginnen leren. Terwijl luistervaardigheid het belangrijkste is als we tot spreken willen komen. Als je niet kan luisteren, kan je ook niet spreken. Dan komt er geen gesprek tot stand. Dus ik denk dat er sowieso luisteroefeningen moeten zijn in elke les, en op basis daarvan kan je komen tot grammaticaonderwijs. Dus ik denk ook wel dat expliciet grammaticaonderwijs, dat is de tweede pijler, dat dat nodig is. Zeker voor een taal die zo grammaticaal gestructureerd is en zo'n andere grammatica heeft dan het Nederlands

Dit brengt ons bij de titel van uw doctoraat. Die luidt als volgt: "Luisteren als leer-kracht. Een quasi-experimenteel onderzoek naar de effectiviteit van het onderwijzen van Hongaarse grammatica aan beginnende volwassen leerdere." Geeft de eerste zin van de titel iets weg over de belangrijkste conclusies van het onderzoek?

Eerst en vooral wil ik zeggen dat die "Luisteren als leer-kracht." een dubbele betekenis heeft. Ten eerste als kracht om te leren, en ten tweede ook als leerkracht, docent moet je luisteren naar je studenten, naar de behoeften van je studenten, naar hun problemen of uitdagingen.

Maar wat zijn mijn belangrijkste conclusies? Wat heb ik eigenlijk gedaan? Ik heb twee groepen vergeleken. In die twee groepen heb ik drie grammaticaregels aangebracht. In de ene groep kregen ze ook expliciete grammatica-uitleg, naast luisterinput. In de andere groep kregen ze die uitleg niet. Wat zie ik dan voor de drie regels in de twee groepen? Dat ze allemaal vooruit gegaan zijn, los van het feit dat ze grammatica-uitleg

hebben gehad of niet. Dus het aanbieden van luisterinput, veel input, niet alleen door de luisteroefeningen, maar ook door de lesgever, heeft geleid tot vooruitgang in het leerproces. Zowel op korte termijn, tijdens de eerste test, als op langere termijn. Ik heb hen twee keer getest, onmiddellijk nadat ze de input hadden gekregen, en drie weken later nog eens. De vooruitgang tussen het eerste en het derde meetmoment, die blijft. Dat is de allerbelangrijkste conclusie. Los van de grammaticale regel. Er waren er drie: eentje was iets eenvoudiger, de andere twee waren complexer. Maar dus, voor alledrie was dat van toepassing. Iets wat ik toch wel bijzonder vond.

Valt dit ook door te trekken naar vreemdetalenonderwijs in het algemeen?

Ja, ik ben ervan overtuigd dat luisterinput zeer belangrijk is. We spreken hier dan wel niet over vijf voorbeeldjes geven. Minstens honderd keer blootgesteld worden aan het item, is wel een minimum. Veel blootstelling, veel exposure, dat zorgt ervoor dat mensen beginnen nadenken over het waarom van de grammatica, en ik denk dat dat voor alle vreemde talen geldt.

Mag ik de grootste conclusie dan als volgt stellen: hoeveel groter de blootstelling [aan luisterinput], zoveel beter en grondiger men de grammatica onder de knie krijgt?

Ja, dat is de eerste grote conclusie. De tweede is, dat we wel gezien hebben dat in de groepen die grammatica-uitleg hebben gekregen, ze daarin sneller tot betere resultaten komen. Op korte termijn helpt grammatica-uitleg zeker. Ook mijn publiek in acht nemende, de cursisten die bij mij zitten, dat zijn mensen die vaak al één of meerdere vreemde talen kunnen. Ze zijn het gewoon om talen te leren en verwachten dan ook die grammaticale uitleg.

U hebt het dus niet kunnen testen op een groep die nog maar zijn eerste vreemde taal leert?

Nee, het is een heel specifieke doelgroep natuurlijk. Mijn cursisten zijn volwassenen die Hongaars leren na hun dagelijkse activiteiten. Je ziet ook dat ze daar niet fulltime mee bezig zijn. Ik heb het dus niet kunnen testen bij tieners of mensen die nog nooit een andere taal hebben geleerd. Er zijn nog zoveel mogelijkheden daarnaast.

Hoe heeft u de dubbelrol als enerzijds leraar en anderzijds onderzoeker ervaren? En waar ligt er nog ruimte voor verder, aansluitend onderzoek?

(lacht) Dat is een vraag die ik ook bij mijn verdediging heb gekregen. Het conflict tussen leraar en onderzoeker was altijd van toepassing. Ik vind een goede band met mijn cursisten heel belangrijk. Ik wil dat ze zich comfortabel voelen in de les. En natuurlijk, door eerst een test te geven voordat de regel aan bod gekomen was, dat vonden de meeste cursisten echt niet fijn. Het is gewoon ook niet leuk om getest te worden over iets dat je nog niet kent. Daarnaast ook het feit dat je in bepaalde groepen geen uitleg mocht geven, terwijl ze daar wel naar vroegen, dat gaf ook wel wrevel. Dus ik had twee jaar aan een stuk dit conflict tussen leraar zijn en onderzoeker zijn. Als leraar sta je voor de klas, als onderzoeker hou je je normaal gezien op de achtergrond en observeer je. Dat was dus niet zo evident.

Anderzijds, ik heb zo'n lieve en brave cursisten die alles willen doen voor mij. *(lacht)* Dus op een bepaald moment hebben ze zich er gewoon over gezet. Al mijn cursisten hebben ook deelgenomen. Ik heb tachtig deelnemers gehad in die twee jaar, verdeeld over twee scholen en over vier klassen. Wat wel bijzonder is. Er was niemand die er echt een probleem van maakte, ze deden het wel wat voor mij.

Maar het is dus geen al te makkelijke rol om jezelf voor een klas te moeten plaatsen en tegelijkertijd af en toe er mentaal buiten te staan?

Daarom heb ik ook al die lessen opgenomen, om mezelf en die lessen achteraf te kunnen bestuderen. Hoe die lessen ook verliepen, het is moeilijk om objectief naar jezelf te kijken. Dat is gewoon een conflict. Als ik het opnieuw zou doen, dan zou ik het met twee personen doen. Sowieso zou iemand anders de observator zijn.

Wat ook wel gebeurd is in het onderzoek, is dat vijf willekeurige studenten zes uur naar mijn lessen hebben gekeken, ze hebben geobserveerd en scores gegeven. We hebben geprobeerd daar rekening mee te houden, maar dat neemt niet weg dat de onderzoeker en de leraar dezelfde persoon waren. Qua objectiviteit is dat niet waterdicht. De vraag is natuurlijk of dat op een andere manier wel zo is.

Daarin ligt dus een aanbeveling in verband met verder onderzoek? U zou de methoden aanpassen?

Verschillende zaken kunnen veranderen in verder onderzoek. Eerst en vooral, zoals gezegd, moeten leraar en onderzoeker twee verschillende personen zijn. Ten tweede moet het misschien niet enkel gebaseerd zijn op luisteroefeningen, maar ook op leesvaardigheid. Uit recente onderzoeken blijkt dat het daarmee niet zo goed gesteld is. Het grote verschil bij lezen is dat men het opnieuw kan doornemen, men kan opnieuw lezen. Bij luisteren is het weg, verdwenen nadat je het gehoord hebt. Dat kan misschien toch ook andere inzichten geven.

Wat ik ook gedaan heb is één makkelijke en twee complexere regels kiezen. Misschien gaf het andere resultaten als het drie makkelijke regels waren geweest. Je kan ook gaan voor een nog langere termijn. Ik zou zo graag die mensen nog een keer testen. Anderzijds zijn er nu misschien ook al zoveel dingen gebeurd waarop je geen invloed meer hebt.

Het belangrijkste is dat ik misschien wel zou gaan voor leesinput. Maar het moet wel bij grammatica blijven, want er is al zoveel onderzoek naar woordenschaatsverwerving gedaan.

Vandaar ook de duidelijke keuze voor grammatica?

Ja, maar ook door de specifieke eigenschappen van het Hongaars heb ik gekozen voor grammatica. Omdat dat heel opvallend het moeilijkste is voor iemand die anderstalig is.

Tot slot nog dit: u bent medeorganisator van HungaroMania te Leuven. Een Hongaars cultureel evenement dat in 2023 opnieuw een editie zal krijgen, na enkele jaren stilgelegen te hebben door de coronapandemie. Wat mogen de bezoekers er verwachten?

Dat is een dag in het teken van de Hongaarse taal en cultuur. Initieel zijn we begonnen met het idee dat het hoog tijd werd dat Hongarije eens op een positieve manier in beeld komt. Daarom willen we het niet echt over Hongarije nu hebben, maar over de taal, de cultuur en de geschiedenis. Wat komt er zoal aan bod? Lezingen in drie talen: Hongaars, Nederlands en Esperanto. Esperanto is erbij omdat we samenwerken met een Esperanto-vereniging, en aangezien het een talenfestival is, past dat perfect. We blijven ook bij deze drie talen. We organiseren niets in het Engels of Frans.

Er komen verschillende zaken aan bod over de Hongaarse taal, cultuur en geschiedenis. Er zal iemand spreken over het Verdrag van Trianon en de gevolgen die daar vandaag de dag nog steeds van zijn. Het zal ook gaan

over de relaties tussen België en Hongarije, de geschiedenis daarvan. Ook nog over de Hongaarse sporen in Leuven. Dus het zal echt heel verscheiden zijn. En daarnaast is er nog een wijnproeverij, een bierproeverij, er komt een dansworkshop, ... Dus ja, echt heel verscheiden.

Is Hongarije en de Hongaarse cultuur zichtbaar genoeg in België? Wat zou u het liefst zien veranderen de komende jaren?

Ik zou graag Hongarije af en toe op een positieve manier in de media zien. Het gaat altijd over Orbán en zijn politiek. Ik vind dat Hongarije zoveel meer is dan dat. Het is een mooi land. Het is een aangenaam land om te vertoeven, met zulke fijne, belezen mensen. Het valt mij elke keer op hoe Hongaren hun geschiedenis kennen, hoe fier ze zijn op hun taal, hun geschiedenis, hun land. Het is een land dat enorm veel te bieden heeft. Meer dan alleen Boedapest en *Balaton Sound*. Er is de poesta, maar ook zoveel andere aangename steden. Ik denk aan Szeged, met het Art Nouveaucentrum, en... Ja, dat zou ik echt graag veranderd zien. En ik denk dat dat een beetje de verantwoordelijkheid is van mij en mijn cursisten, mensen die Hongarije een warm hart toedragen. Dus dat het niet altijd over Viktor Orbán moet gaan.

Heb je het beeld nog zien veranderen in de laatste jaren? Was de beeldvorming anders voor en na het aantreden van Viktor Orbán?

Het is gewoon zo dat als ik vandaag de dag aangesproken word over Hongarije, dan gaat het altijd daarover. Nu, dat is natuurlijk niet alleen voor Hongarije zo, dat geldt ook voor Rusland en Turkije, en andere landen die op een negatieve manier in beeld komen. Dus ja, ik heb dat wel zien veranderen. Maar in vergelijking met voordien? Wat wel een voordeel is, dat is dat iedereen hier ondertussen wel weet dat er zoiets bestaat als Hongarije en dat dat in Centraal-Europa, of zoals de meesten hier nog zeggen, in Oost-Europa ligt. Waarmee ik trouwens niet akkoord ga, dat het in Oost-Europa ligt. Maar goed, dat is een andere discussie. Kijk gewoon naar de kaart van Europa. Dat is niet Oost-, maar Midden-Europa. Kijk ook naar de geschiedenis van Oostenrijk-Hongarije. Dat valt niet te vergelijken met de geschiedenis van Rusland of Oekraïne, of andere landen waar de Orthodoxie aanwezig is. Dat is een groot verschil. Maar goed, laat ons dan maar zeggen, negatieve reclame is ook reclame. Maar laat ons hopen op positieve reclame in de nabije toekomst. Dat is ook de bedoeling van HungaroMania.